

Душанка Врађешевић
НЕ ДАЈ СЕ ЗМАЈУ

Уредник
Зоран Колунџија

Душанка Врањешевић

НЕ ДАЈ СЕ ЗМАЈУ

Прометеј
Нови Сад

Хтео бих да се сећам наших корена, нашег наслеђа.
Свега онога по чему се разликујемо од других.

Роберт Редфорд, амерички глумац

НЕКА ЈЕ – ТРЕБА ЈОШ ДА ЖИВИ!

Примиче се крај ове, за мене тешке 2011. године. Ову годину памтиће и моја породица у страху и ишчекивању да ли је моја болест само један животни круг, који ће се, можда, негде прекинути или ће наставити свој, већ уобичајени ток непрегледног живота и надања?

Данас је 6. децембар 2011. године. Стојим поред прозора у радној соби мог стана у Новом Саду у Раваничкој број 7 и посматрам полице пуне књига.

Гледам те поређане књиге и питам се да ли сам стварно све ове књиге прочитала и колико су трага у мени оставила дела Андрића, Ћопића, Превера, Хесеа, Горког, Толстоја, Мајаковског, Петрарке, Јесењина, Кундере, Камија, Џјен Остин, Золе, Хемингвеја, Кустурице...?! Ево, управо преданом је тек купљена књига *Година њрође, дан никад*, Жарка Лаушевића.

Година пролази, а прође и овај дан. Прође леп и сунчан децембарски дан. Увек сам волела и волим децембар! Можда зато што се баш тада нешто завршава и поново се рађа нада. Нада, која ти омогућава да потиснеш, да заборавиш или да се правиш да заборављаш оно што је било. Заборављаш оно што те мучи и што те вуче у летаргију и помало заборављено лудило из сенке које нас увек прати, ма где били и ма колико се трудили да, макар на тренутак потиснемо раздобље живота, одрастања и љубави, туге и радости, страдања, падова и успеха...

Размишљам, да ли сам ове године била близу смрти или је опет тајанствена рука мог доброг духа, уместо мене, донела одлуку – Нека је треба још да живи?

У руци држим чашу расхлађеног сока од парадајза са пуно коцкица леда, које чудесно звецкају при сваком мом покрету. Оне причају, шапућу, охрабрују...

Звони телефон.

– Хало, Душка, Мира је овде. Хеј, имам да ти саопштим једну веома опасну вест. Сачекај, молим те, да узем наочаре, па да ти је прочитам.

– Миро, па зар опет? – изустих неспретно, бојажљиво и помало тужно.

Докле више тих опасних и лоших вести? Мира, ето, саопштава ми опасно добру вест. Мира је моја млађа сестра чији је син, Аца, умро од рака у својој двадесетосмој години живота. Аца, прелеп весео младић, у војсци на Косову зарадио је рак и умро.

– Ево, Душка, слушај, у руци држим докуменат о рехабилитацији капетана Михајла Зотовића, стрица нашег оца Илије Зотовића. Знаш, овде пише да је 29. септембра 2009. године, одлуком Окружног суда у Прокупљу, Михајло (Комнена) Зотовић, капетан прве класе, ослобођен назива „народи непријатељ, те се утврђује да су све одлуке ништавне и без икакве правне вредности, које су власти 1. маја 1945. године донеле на седници Среског народног суда среза Добричког, заведено под бројем 95/45 и закључци КОС-а број 55/45 од 30. новембра 1945. године.

– Одлично Миро! Па то је стварно добра вест и молим те објасни ми где си то нашла?

– Пре неки дан, ушла сам у једну фотокопирницу у Прокупљу да ископирам моја лична документа, а радник фотокопирнице, прочитавши моје презиме, уплахирено ми рече: – Па ти си из Ђуровца? Имам један врло важан докуменат, па сачекај молим те, одмах ћу ти га дати.

Ево Душка, овај докуменат ти шаљем поштом, да га и ти имаш.

Кренуше ми сузе, сузе које не могу да зауставим.

– Па зашто сад плачеш Душка? – упита ме Мира.

– Зашто плачем, Миро? Плачем за све оне године страха, патњи и немаштине, глади и беде. Плачем због мојих покиданих свињских опанака који су се распадали при свакој већој киши или снегу. Плачем због расутих цртежа по набујалој Стражавачкој реци, јер су ти исти

свињски опанци, склизнули са мокрог потонулог камена преко којег сам хтела да пређем на ону другу страну, ближу мојој школи, којој сам увек хитала да будем прва, да не закасим и добијем прекор. Можда, можда сам хтела и да сакријем те моје мокре ноге, те моје покидане опуте на тим јединим свињским опанцима. Плачем Миро и за сва понижења које смо доживљавали ми деца Илије Зотовића, због тог деде капетана Михајла Зотовића. Плачем због много тога. Плачем због неправди и мука које су нас пратиле током читавог нашег одрастања.

Он је рахабилитован! Када ће, Миро, бити рехабилитовано наше детињство, одрастање и младост? Многи нису ни знали, а можда их није ни било брига за моје мокре, покидане свињске опанке. Да, Миро, многи нису осетили подругљиве, зловне, пуне страсти, опасне речи – издајници, убице, четници. Они нису осетили бол у малој напаћеној души деце Илије Зотовића. Да, Миро, одрастали смо и носили на нашим плећима велики терет који нисмо могли да разумемо. Често смо се питали, онако међусобно када причамо, зашто смо за то баш ми криви? Ето, Миро, због тога су ове моје сузе кренуле.

Али, добро. Пошаљи ми пресуду и, ево, у овом тренутку почињем да пишем. Написаћу ту, дуго припреману књигу. Средићу све те моје записе које сам остављала у сваком кутку моје радне собе. А, богами, тога има много...

*Буровац – родна кућа Душанке Зојтовић Врађешевић, 1. мај 2010.
(сликао Роберт Хорваџ)*

ЂУРОВАЦ – БАБА ДОБРИЦА

На брду, око четири километра од центра Прокупља и два километра од задње градске насеобине модерног доба, постоји једно мало село са свега двадесет три куће, које су, чини ми се, биле ту одувек. Те куће, грађене почетком двадесетог века, никле су као насеље досељених црногораца. Досељени црногорци су изабрали баш ово брдо изнад града, на 520 метара надморске висине, да ту започну свој нови живот.

Добивши мало земље и могућност да за пет година искрче околну шуму и претворе је у плодну ораницу, почели су нови живот. На тај начин досељени црногорци добише могућност да од дивљине отму још по које парче земље. Наравно, то није било лако сточарима са Његуша и планине Сињајевине. Досељеници се удружише са вештим комшијама из околине Прокупља и са земљацима из долине Зете и околине Даниловграда и сложено прионуше на посао. Тадашњи, а и садашњи становници Ђуровца су Петровићи, Зотовићи, Перуновићи, Видовићи, Грујичићи, Тодоровићи, Дакићи и Трмчићи.

– Шта вас је натерало да кренете пут Србије? – упиташ своју баба-Добрицу.

– Бјежали смо од крвне освете, од страха који нас је прогањао да нас турци не покољу.

– А зашто сте бјежали ако сте имали јунаке у породици, како ти малопре Баба рече?

– А није ти то било у борби, него је тај Турчин украо невјесту са свадбе нашег рођака. Мој ти отац, видевши да Турчин украде невјесту, скочи на коња и у трк за њим. Кад га стиже, исуче сабљу и одруби му главу, па тако постаде јунак. Због крвне освете, врло брзо смо морали да напустимо своје огњиште.

– Зар вам, баба, ваш род, књаз Никола, није могао некако да помогне, да не бежите чак овамо у Србију?

– А не, Лиле моја, не да Бог никоме задужену крв. То ти је у нас био закон, и сурова одмазда! Морали смо бјежати, јер турци убијају цијело село, а не само оног ко је задужио убиство. Затру ти сјеме и нема ти повратка, залуду се надах. Скоро је увјек била убијена мушка глава. То ти је вјековима важећи обичај, па ако си дужна у крви, на исти начин се мораш и раздужити. Ако је убијен брат, враћало би се убиством брата, ако је убијен син или отац, враћало би се убиство на исти начин.

Знаш, Лиле, поцепали смо троје опанака док смо пешнице, преко Санџака, дошли овдје. Ово ти је било све под шумом и ми смо је крчили, отимали од ње плодну земљу и правили имање – прича моја баба Добрица (од милоште су је звали Добрана), права црногорка, рођена на Његушима од породице Петровић.

– А колико си ти имала година, баба, када сте стигли у Ђуровац?

– Ма не знам ти ја то, нијесмо ми бројили године!

– Како нијесте бројили године баба? Кад си се удала ако ниси знала колико ти је година?

– Е, Лиле моја, године смо знали само по старијој браћи која су служила војску. Ево ја сам ти тако млађа од Радована, а старија од Мира. Моја двије сестре Крстиња и Марица су млађе од Мира. Ето, тако смо се и удавале, по реду, наравно.

– Како, баба, по реду?

– Па лијепо, по реду. Срамота је било, не дао Бог, да млађа сестра преуда старију. То се код нас није дешавало!

– Добро баба, ти си се удала по реду, а како је то било? Да ли ти се момак удварао, допадао...

– Па ти се са мном спрдаш. Какво удварање. Није тога тад било, не да Бог. Овако ти је то било – прича ми баба смешећи се док казује причу своје младости. – Као и сваки дан, тако сам ти ја једног лијепог дана чувала стоку на нашем пашњаку у Језеру. (Језеро је породично имање на

око километар од Ђуровца.) Неђе око подне, угледала сам момка како ми прилази и обраћа ми се речима: „Помоз Бог, ђевојко!” Погледала сам га и дрско му одговорила: „Шта ти мени има да називаш Бога, у уста ти се нас...м!” Тако сам ја тог непознатог момка отерала од себе.

Кад сам увече са стоком дошла кући, пришао ми је мој отац Недо Петровић и рекао да ће за који дан у нашу кућу да стигну просци. Рече он укућанима: „Ево нашу Добрану је бегенисао син Комнена Зотовића, Богдан, из добре и честите породице Бјелопавлића племена.”

Побегла сам ти ја, Лиле моја, из куће и преспавала са овцама, како би их раном зором пустила у пашу и побегла од просидбе. Е, немало потраја, кад чух како ме отац Недо Петровић дозива: „Добрана, ооојј Добрана, ћерај стоку кући одмах. Сутра ти стижу просци, треба да се уредиш, Добрана! Долази одмах кад ти ја речем!” А ја, премрла од страха, а и неки ме инат обузе, па нећу да се удајем и гово.

Стигли су просиоци, угледни црногорци, све сами јунаци какав је био и мој отац Недо Петровић.

Недо Петровић, је по бабиној причи, убио турског Бега и однео главу на Двор, књазу Николи, а овај му је дао три вреће дуката и одмах га послао за Србију.

– Па зашто је морао да побегне у Србију, ако је то било у борби? – запиткујем ја своју бабу. – Него, да се вратимо ми на твоју удају баба – рекох јој.

Настави баба своју причу.

– Дођоше просци и отац ме обећа, но и ја треба да се појавим и речем да хоћу да се удам за Богдана. Не, рекох, ни мртва се не удајем! Мој отац Недо, узе секиру, стави ми главу на пањ и просикта љутито: „Говори сад оћеш ли или нећеш, па да ти одрубим главу да ме не брукаш пред овим виђеним људима”.

– Значи, баба, морала си да се удаш? Реци ми молим те, зашто си се противила? Да ли је деда био ружан, мали, ћелав...

– Ма не, но сам ти ја тад први пут виђела другог мушкарца осим моје браће и оца. Знаш, Лиле, мене је и стоку сваке године с пролећа отац одводио у катуне ће сам ја читаво лето боравила, сама са стоком, вуцима и међедима.

– Добро баба, а шта је са оном причом о првој брачној ноћи и црногорском ђеверу, има ли ту истине?

– Колико ти Лиле, оно, пуниш година? – пита ме баба.

– Па дванаест ће ми бити у септембру. А што питаш баба?

– Ето, питам, јер ти више не спадаш у ћецу кад ме толико испитујеш. Но, ти си моја Цала и оћу да ти све натенане испричам да знаш, а сећам се свега ка јуче да је било.

– Богами баба, ти си превалила деведесету, а кажеш да се свега сећаш. Па добро, је ли било те прве брачне ноћи и како те је чувао ђевер?

– А јес, Богами, било је, било је... Ђевер ми је био Јово, старији Богданов брат. Читаву ноћ ока нијесмо склопили од стида и страха да се не померимо. И тако лежећи мирно, леђа у леђа, једно поред другог, дочеасмо јутро.

– Колико је то ђеверово чување трајало баба?

– Па то је два дана и једну ноћ, а онда ме ђевер преда младожењи, мом Богдану.

Тај стари црногорски обичај вероватно је настао из нужде, да би спречили отмицу невесте. Посматрам то лепо лице моје бабе, укривено великом црном марамом са ресама које су падале до скута и покривале препоне, све до колена. Увек је носила дуге црне сукње и увек, све што је имала на себи, било је црне боје. Имала је велике црне очи, истакнуте јагодице, мали нос и лепе превилне усне. Била је мршава, али јака, крепка и бистрог ума, са великим даром да сатима прича приче, држећи пажњу присутних. Ми деца, у дугим зимским данима и ноћима смо је окруживали и стално нешто запиткивали. Док би и задње дрво догоревало у црном великом шпорету, баба би причала и причала.

– Хајде баба, да ми наставимо нашу причу о првој брачној ноћи. Шта би после тродневног весела, када те је ђевер Јово предао брату Богдану?

– Увели су ме у собу, ће треба да проведем своју прву брачну ноћ. Дрхтала сам као мало, уплашено јагње пред клање. Дрхтала сам као прут на вјетру и чекала, у грозници, да Богдан уђе у собу. Надала сам се да се то неће десити. Но залуд сам се надала. Врата се отворише и Богдан ступи у собу, онако весео и лијеп, са огромном жељом да ми приђе и учини ме женом.

Седеле смо често, моја баба и ја, у хладовини огромне липе у дворишту наше куће, где је баба волела да проводи подневни одмор. У то време, обично су се сви укућани одмарали, а моја баба и ја волеле смо да чаврљамо о свему и свачему и нико нам није сметао у нашим дугим разговорима. Стално бих је нешто испитивала, а баба, као да је то једва чекала, причала би дуго о догодовштинама из своје младости.

– Како се заврши та твоја прва брачна ноћ баба? Колико видим родила си три сина и две ћерке!

– Приђе ми Богдан, а ја онако у бијелој кошуљи до патоса ухватих се за браву, па преко врата, бјеж иза куће. Чучим ти ја цијелу ноћ, а Богдан чека ли чека. Освануло је јутро а ја, онако шћућурена и у страху, не смијем да уђем у собу да се обучем. Онако, прозоблу и уплашену, виђе ме свекрва, те ме брзо огрну шалом и обуче како би прво јутро као снаша, сваком госту пољубила руку и посула их водом да се умију. Чујем свекрву како свекру Комнену прича да сам побегла, да нема ништа од вруће ракије, да морамо да сачекамо још један дан и да ће ми она објаснити да је срамота да бјежим, да не постанем жена, јер ето, сватови чекају ту моју бијелу кошуљу и на њој доказ моје невиности и поштења.

Било ми је жао бабе и обећах јој да ћу се ја удати из љубави и да ме никад нико неће натерати на брак ако ја то не будем желела.

– Е, Лиле моја, Бог ти дао сву срећу овог свијета, а ти и школу учиш, па ћеш себи наћи правог момка. Да ми је да доживим да завршиш школу, не бих жалила одмах да умрем.

– Добро баба, запамти шта си ми обећала, јер то је још само шест година.

– Е, не будали, Бог те не убио, много је за мене шест година. Ја сам стара и Бог ме може узети колико сјутра.

Моја баба Добрица Зотовић, родила је сина Ђорђа, Ни-
колу, ћерке Милицу и Драгињу и најмлађег сина, мог оца Илију. Имање моје породице највише је било под виногра-
дима и воћњацима. Оженивши два старија сина, Ђорђа и
Николу, успела је да им направи куће и поклони део земље
како би могли да формирају своје породице и самостално
да воде своје животе. Најмлађи син Илија је учио школу у
Прокупљу и био је у трећем разреду гимназије када му је
отац умро. Оставши сама, Добрица је решила да ожени
сина Илију јер је на имању било пуно посла и требало је
још вредних руку за обраду земље.

Врео јулски дан просуо је своје шарене зраке низ поток
и даље све до Прокупља, који се одавно пробудио, ушуш-
кан испод Хисара, на чијем врху доминира Југ Богданова
кула. А Хисар, то знаменито брдо, одвојило се као син от-
падник од својих родитеља, планина, ту одмах иза његовог
рамена. Те планине Видовача, Бели Камен и Пасјача,
својим зеленилом покривале су читав простор. Одмах,
испод Белог Камена, лежи мало село Бучинце, где је рођена
моја мајка Зорка Велимировић, као јединица у оца Бого-
сава и мајке Стаменке Велимировић.

Све ове планине, негде око 1890. године, населили су
црногорци, као колонисти које је црногорски књаз Никола
расељавао по договору са краљем Петром Првим
Карађорђевићем. Богосав и Стаменка живеше, као и сви
планинци, сиромашно и тешко. Бавили су се сточарством
негујући и школујући своја три сина и кћер, лепотица, о
којој се причало далеко изван свих планинских села.

Многи просци су се утркивали ко ће пре да је види и испроси. Зорка није запамтила свог оца Богосава, јер је погинуо на солунском фронту, али ту су била њена браћа да је пазе и чувају од насртљивих просаца. Чекали су да њихова сестра Зорка одрасте и нађе се онај прави који ће знати да чува и поштује њихову мезимицу.

Чули су то и Зотовићи, богата и добра породица, чији је капетан Михајло био начелник војног округа и припадник Гвозденог пука, па старији Илијин брат, Никола, оде у Бучинце да види Зорку и упита је да ли би се удала за његовог најмлађег брата Илију.

Имала је само шеснаест година када је са ђевером Колем дошла у Ђуровац и удала се за Илију.

– Тад сам га први пут виђела. Био је мршав и онако пегав и плав, нимало није личио на Кола (како су Николу од милоште звали) – прича ми мама.

– Добро, мама, како си могла тако да поћеш са Колем, а да Илију никад пре тога ниси видела?

– Па, велим, ако је лијеп као Коле, а добра су породица и живе одмах поред Прокупља, зашто да не.

Илија је био старији само две године од Зорке и одмах по обављеном венчању, отишао је на одслужење војног рока, у гарду краља Александра Карађорђевића и краљице Марије.

Зорка рађа сина Милана 1933. године, а онда редом Драгославу 1935, Милку 1937, Љиљану 1938, Душанку 1940, Слободанку 1942, Мирославу 1944, Милијану 1947 и Стојанку 1949.

За шеснаест година моја мајка је родила деветоро деце. Најмлађа Стојанка, умрла је у једанаестом месецу живота. То су моје прве болне сузе, које нису могле да врате те мале ручице, увек подигнуте изнад покривача у знак радости што чује мој глас и види мој улазак у собу.

Ја сам рођена као пето дете и вероватно ми се нико није обрадовао. Јер, Боже мој, опет женско.

Тог 13. септембра 1940. године, спремала се свадба најстарије ћерке стрица Ђорђа, којег смо ми деца звали Ча

Ђока. Мама, млада жена, тек јој је било 26. година, жељна провода и радости, упртила ме је и са колевком стигла на свадбу. Играла је мама и веселила се са својом својтом, својим мужем и ђеверима, заборавивши да се само пре два дана породила и да треба мало да се причува.

Моја баба Добрица наставља своју причу.

– Сећам се, ти онако мала, и незадојена, горе на тавану куће у којој је била свадба, у колевци разапетој између два стуба, замирала си. Чувала су те старија ћеца Павле и Драгослава, па онако, љуљајући те, испаднеш им из колевке. Нашли смо те на тавану, мирну, без свести и повратили смо те у живот прскајући те хладном водом. Зорку са великим одливима крви, морасмо однијети у болницу. Ја сам остала да чувам тебе и старију ћецу. Много си плакала, а Бога ми и премирала. Седела сам крај тебе, а ти си врштала, па у неко доба и премрала. Преврнеш очице, пожутиш, а како ти ја принесем свијећу, ти отвориш очице и погледаш ме. Тако је било неколико пута. Молила сам Бога да не умреш и, ето, жива си ти мени.

Имала сам једну мирну мачку коју смо звали Цала. Гледајући како се мучиш и како врштиш, наденула сам ти име по њој не би ли се некако смирила и била мирна као она и не би ли некако преживела – прича моја баба своју причу о мени и мом одрастању.

Иако ме је једино баба звала Цала, имала сам и пуно других надимака. Звали су ме Душка, Дула, Шана, Цицибан, а у школи, као доброј рукометашици, дали су ми надимак Зотало, по презимену Зотовић.

По завршеном другом светском рату, новоформиране власти су организовале описмењавање деце која нису могла због рата да иду у школу. Моје две старије сестре Драгослава, коју смо звали Сека и Милка, или Мика, како смо је звали читавог живота, похађале су аналфабетски течај. Ово не би било толико значајно да се ја нисам, онако мала, са навршених пет година, угуравала између њих да и ја научим сва слова и бројеве. Тако је, за оно време, настало

мало чудо, које су бркати рођаци држали на крилу и по-турали јој Борбу да им прочита шта у њој пише. А ја? Ја сам хтела у школу. Хтела сам да будем прави ђак првак. Наравно, нису ме примили те године, али већ следеће када сам напунила шест година постала сам ђак и мојој срећи није било краја. Прва сам се будила раном зором и док сам чекала да се и остала деца пробуде, наглас сам понављала задатке. Било ме је страх да не закасим у школу, па сам свако јутро, трчећи прелазила тих четири километра до школе. Старији ђаци из села ме прозваше Цицибан, по оној песмици: трчи мали Цицибан у луг зелен сваки дан...

Једно време, из наше куће у школу је ишло шесторо ђака, те је било много мука и одрицања како бисмо имали оно што нам је било потребно за школу. Све време ратних збивања, наш отац је остао уз нас и уз породицу његове браће, која су или нестала у рату или су убијена.

Стриц Ђорђе је убијен, стриц Никола је отишао још почетком рата и губи му се сваки траг, тако да је наш отац остао да се брине о деци своје браће, о снајама и својој породици. Било нас је деветнаесторо деце и петоро одраслих. Два татина брата од стрица Радивоје и Мирослав била су у немачком заробљеништву. Моји ујаци Велимировићи са планине, били су у партизанима. Они су после рата добили колонизацију и преселили се у Ратково код Оцака. Ратково се звало Парабућ, а досељеници из Топлице променише му име и као успомену на родни крај и хероја Топлице, шпанског борца, Ратка Павловића Ђићка дадоше му име Ратково.

Одрастали смо уз сталне обавезе које нам је отац наменио и увек се знало која су деца чувала стоку а која су радила на земљи. Некако сам успевала свакодневно да побегнем макар сат или два нејављајући се никоме, како бих завршила своје школске задатке. Била сам ћутљива, али одличан ђак. Било је то доба, одамах после рата, где се наше презиме увек доводило у раван са именом капетана Михајла Зотовића и помињањем четника и партизана. Свако помињање четника би у мени изазивало врло непријатне осећаје.

Сећам се, у великој сали биоскопа „Топлица” славио се завршетак школске године свих основних школа града Прокупља. Договорено је да сви ђаци дођу у биоскопску салу где ће се свечаност одржати и свечано уручити награде најбољим ђацима. Раздрагани и весели што је коначно завршена још једна школска година и што нас идуће године чека мала матура, опуштено смо заузимали свој, већ раније утврђен ред седења. Моја најбоља другарица Ружица ме држи за руку и тихо шапуће:

– Хеј, нас две ћемо сигурно данас добити награду.

– Не знам Ружице, ти сигурно, али ја не верујем. Моје оцене јесу добре, али знаш шта мене мучи.

Ружицина мајка је учитељица а отац јој је погинуо у партизанима. Ружица је била моја заштита, мој добри анђео чувар. Више не чујем ништа, јер моје мисли лутају...

Падала је јака киша. Био је то магловит и хладан дан позне јесени, исте те 1953. године. Као и обично журила сам у школу. У руци сам држала блок са цртежима, док ми је торбица са књигама висила о левом рамену. Моја старија сестра Љиља и ја крећемо путем крај потока ка граду, док киша непрестано пада и кваси наша незаштићена тела. Назад нисмо могле, а нисмо ни смеле, јер у нашој кући је важило гесло – ред, рад и дисциплина.

Стигле смо до Стражавачке реке која је толико нарасла да је било врло тешко прећи је. Застале смо само један трен, колико нам је било потребно да се чврсто ухватимо за руке и закорачимо у мутну и хладну воду. Већ смо прешле на другу страну реке, када сам изненада склизнула и из руку ми испаде блок са цртежима. Загазила сам поново у воду да би покупила разбацане и просуте цртеже. Било ми је хладно, али успела сам. Гледала сам те мокре цртеже разливених боја, али били су на броју. Љиља је приметила да су ми мокри опанци спали са ногу и да их имам само на врховима прстију, мојих прозоблих и утрнулих стопала. Одложиле смо књиге и цртеже на мокру обалу прљаве и мутне Стражавачке реке, без суза које нису могле а ни смеле да